
Vergaderjaar 2023–2024

---

36 410 IIA

Vaststelling van de begrotingsstaat van de Staten-Generaal (IIA) voor het jaar 2024

Nr. 2

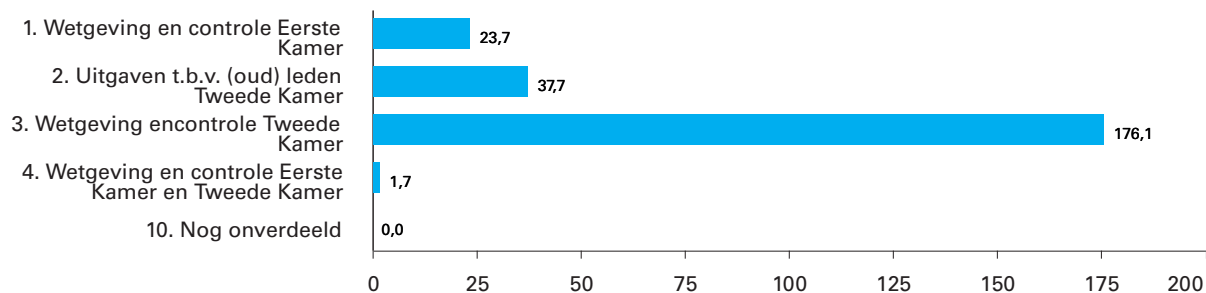
MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

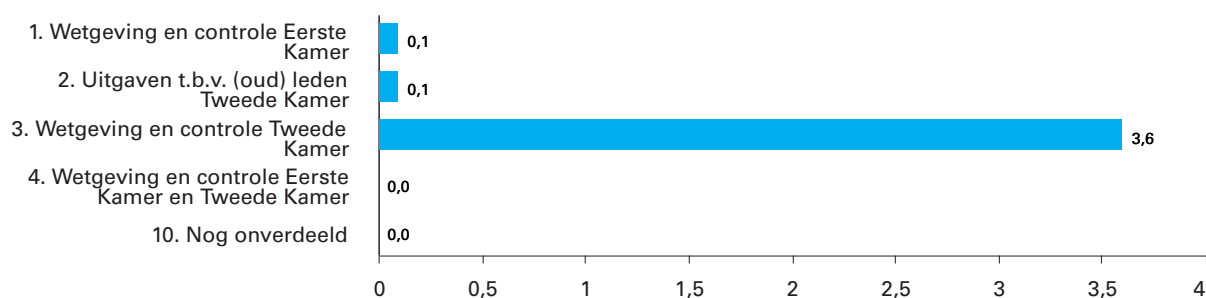
Geraamde uitgaven en ontvangsten	3
A. Artikelsgewijze toelichting bij het begrotingswetsvoorstel	4
B. Artikelsgewijze toelichting bij de begrotingsartikelen	5
1. Leeswijzer	5
2. Beleidsartikelen	7
2.1 Artikel 1. Wetgeving en controle Eerste Kamer	7
2.2 Artikel 2. Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer	9
2.3 Artikel 3. Wetgeving en controle Tweede Kamer	11
2.4 Artikel 4. Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer	14
3. Niet-beleidsartikelen	16
3.1 Artikel 10. Nog onverdeeld	16
4. Bijlagen	17
Bijlage 1: Verdiepingshoofdstuk	17

GERAAMDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

Figuur 1 Geraamde uitgaven verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.) Totaal € 239.158.000,-

Figuur 2 Geraamde ontvangsten verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.) Totaal € 3.865.000,-

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETSVOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaat voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

H.M. de Jonge

B. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELEN

1. Leeswijzer

Algemeen

Voor u ligt de begroting 2024 van de Staten-Generaal (IIA).

*Groei*paragraaf

Ten opzichte van de begroting 2023 zijn geen wijzigingen voorzien.

Coronamaatregelen

De extracomptabele tabel overzicht coronamaatregelen is niet opgenomen. Vanuit de begroting van de Staten-Generaal (IIA) zijn geen coronagerelateerde uitgaven gedaan.

Beleidsagenda

Een College dient, conform [artikel 2.1 lid 7 van de Comptabiliteitswet 2016](#) betreffende een niet-departementale begroting, enkel haar taken en bedrijfsvoering weer te geven. Derhalve bevat deze niet-departementale begroting – in vergelijking met departementale begrotingen waarbij wel een weergave van het beleid wordt opgenomen – geen beleidsagenda.

Beleidsartikelen

Deze begroting is opgebouwd uit de volgende beleidsartikelen:

- Artikel 1. Wetgeving en controle Eerste Kamer
- Artikel 2. Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer
- Artikel 3. Wetgeving en controle Tweede Kamer
- Artikel 4. Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer

Een beleidsartikel is opgebouwd uit de volgende elementen:

- A. Algemene doelstelling
- B. Rol en verantwoordelijkheid
- C. Beleidswijzigingen
- D. Tabel budgettaire gevolgen van beleid
- E. Toelichting op de instrumenten

Budgetflexibiliteit

In de tabellen budgettaire gevolgen van beleid is geen informatie opgenomen over de budgetflexibiliteit, omdat het grotendeels apparaats-uitgaven betreft.

Niet-beleidsartikel

De begroting bevat het volgende niet-beleidsartikel:

- Artikel 10. Nog onverdeeld

De begroting IIA valt onder de niet-departementale begrotingen. Vanwege een afwijkend regime kent deze begroting geen centraal apparaatsartikel.

Bijlagen

Bijlage 1 bevat het verdiepingshoofdstuk voor de Staten-Generaal. Het uitgangspunt is om daar de beleidsmatige en technische mutaties toe te lichten die groter zijn dan of gelijk zijn aan de ondergrens zoals deze in de Rijksbegrotingsvoorschriften 2023 is opgenomen, de staffel, te weten:

Tabel 1 Ondergrenzen op basis van RBV 2023		
Begrotingsartikel	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € mln.)	Technische mutaties (ondergrens in € mln.)
1. Wetgeving en controle Eerste Kamer	Verplichtingen/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 2 mln.
2. Uitgaven t.b.v. leden en oud-leden Tweede Kamer	Verplichtingen/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 2 mln.
3. Wetgeving en controle Tweede Kamer	Verplichtingen/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven 4 mln. Ontvangsten 2 mln.
4. Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer	Verplichtingen/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 2 mln.
10. Nog onverdeeld	Verplichtingen/Uitgaven 1 mln. Ontvangsten 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven 2 mln. Ontvangsten 2 mln.

2. Beleidsartikelen

2.1 Artikel 1. Wetgeving en controle Eerste Kamer

A. Algemene doelstelling

De Eerste Kamer vormt samen met de Tweede Kamer de Staten-Generaal. De Voorzitter van de Eerste Kamer is ook de Voorzitter van de Verenigde Vergadering van de Staten-Generaal, zoals de vergadering op Prinsjesdag waarin de koning de troonrede voorleest.

De kerntaken van de Eerste Kamer zijn het toetsen van voorgenomen wetgeving als medewetgever en het controleren van het regeringsbeleid.

De Eerste Kamer heeft als doel goede wetgeving en controle tot stand brengen. Dit vertaalt zich in:

- Deugdelijke toetsing van de kwaliteit, de uitvoerbaarheid en de handhaafbaarheid van nationale en Europese ontwerpwet- en regelgeving;
- Adequate controle van het Nederlandse regeringsbeleid;
- Transparantie over de uitoefening van haar eigen taken en bevoegdheden en de uitvoering daarvan, en toereikende voorzieningen in een effectieve en efficiënte ondersteunende organisatie: de griffie;

De Eerste Kamer vormt de voorlaatste schakel in de keten van het wetgevingsproces. Na aanvaarding door de Eerste Kamer bekrachtigt het staatshoofd wet- en regelgeving.

De controle op het regeringsbeleid gebeurt in interactie met de regering. De Eerste Kamer is betrokken bij de voorbereiding van zowel nationale als Europese wetgevings- en beleidsvoorstellen.

De bevoegdheden van de Eerste en Tweede Kamer op Europees terrein zijn dezelfde als op nationaal terrein. De Eerste Kamer:

- Voert onder andere overleg met de regering over de regeringsinzet bij de voorbereiding van Europese wetgeving;
- Participeert in het kader van internationale samenwerking en parlementaire diplomatie in parlementaire assemblees van internationale organisaties;
- Onderhoudt contacten met parlementen en regeringen van andere Europese lidstaten.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in [artikel 4.4, lid 4 van de Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidswijzigingen

In 2024 wordt de professionalisering van de Griffie verder vormgegeven.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 2 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1. Wetgeving en controle Eerste Kamer (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	20.432	24.289	23.663	21.975	21.129	20.045	20.045
Uitgaven	21.178	24.289	23.663	21.975	21.129	20.045	20.045
1.0 Wetgeving en controle Eerste Kamer	21.178	24.289	23.663	21.975	21.129	20.045	20.045
<i>Institutionele inrichting</i>	15.701	18.801	18.175	16.487	15.641	14.827	14.827
Apparaat Eerste Kamer	15.701	18.801	18.175	16.487	15.641	14.827	14.827
<i>Personele uitgaven</i>	4.910	5.023	5.023	5.023	5.023	5.023	5.023
Vergoedingen voorzitter/leden Eerste Kamer	4.910	5.023	5.023	5.023	5.023	5.023	5.023
<i>Materiële uitgaven</i>	567	465	465	465	465	195	195
Verenigde vergadering	567	465	465	465	465	195	195
Ontvangsten	342	240	140	140	140	140	140

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Institutionele inrichting

Apparaat Eerste Kamer

Het artikelonderdeel Apparaat Eerste Kamer maakt de ondersteuning van de Eerste Kamer mogelijk. Hieronder vallen zowel de capaciteit voor ondersteuning als exploitatie en beheer van de organisatie, huisvesting en de fractiekosten.

Personele uitgaven

Vergoeding Voorzitter/leden Eerste Kamer

Dit betreft de vergoedingen aan de Voorzitter en de leden van de Eerste Kamer en daaruit voortvloeiende uitgaven.

Materiële uitgaven

Verenigde Vergadering

De Voorzitter van de Eerste Kamer is ook de Voorzitter van de Verenigde Vergaderingen en daarom ook verantwoordelijk voor de uitvoering van deze vergaderingen. Voor 2024 staat één vergadering gepland (Prinsjesdag).

Ontvangsten

De ontvangsten hebben voornamelijk betrekking op de afwikkeling van verstrekte voorschotten met betrekking tot de Regeling financiële ondersteuning fracties Eerste Kamer uit het voorgaande begrotingsjaar.

2.2 Artikel 2. Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer

A. Algemene doelstelling

Onder dit artikel worden rechtspositionele uitgaven aan leden en oud-leden van de Tweede Kamer, alsmede hun nagelaten betrekkingen, geschaard.

De Tweede Kamer draagt ingevolge de [Wet schadeloosstelling leden Tweede Kamer](#), de [Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers](#) en de [Wet schadeloosstelling](#), zorg voor de uitgaven ten behoeve van:

- De schadeloosstelling van de leden van de Tweede Kamer;
- De wachtgeldten van oud-leden van de Tweede Kamer.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in [artikel 4.4, lid 4 Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidswijzigingen

Voor 2024 zijn geen beleidswijzigingen voorzien.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 3 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2. Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	36.903	36.861	37.729	39.476	38.350	37.804	37.804
Uitgaven	35.329	36.861	37.729	39.476	38.350	37.804	37.804
2.0 Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer	35.329	36.861	37.729	39.476	38.350	37.804	37.804
<i>Institutionele inrichting</i>	25.054	24.997	25.245	25.247	25.247	25.247	25.247
Schadeloosstelling	25.054	24.997	25.245	25.247	25.247	25.247	25.247
<i>Personele uitgaven</i>	10.275	11.864	12.484	14.229	13.103	12.557	12.557
Pensioenen en wachtgeldten	10.275	11.864	12.484	14.229	13.103	12.557	12.557
Ontvangsten	43	86	86	86	86	86	86

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Materiële uitgaven

Schadeloosstelling

Op dit artikelonderdeel staan de uitgaven voor de schadeloosstelling van de leden van de Tweede Kamer. Ingevolge de [Wet Schadeloosstelling leden Tweede Kamer](#) draagt de Tweede Kamer de uitgaven voor schadeloosstelling en de reis- en overige onkostenvergoedingen voor de leden van de Tweede Kamer.

Personele uitgaven

Pensioenen en wachtgelden

Op basis van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers draagt de Tweede Kamer zorg voor de uitgaven van pensioenen en wachtgelden voor de oud-leden van de Tweede Kamer. In verband met de verkiezingen van 2025 is het budget voor 2025 en 2026 hoger.

Ontvangsten

De ontvangsten op dit artikelonderdeel hebben betrekking op de verrekening van neveninkomsten.

2.3 Artikel 3. Wetgeving en controle Tweede Kamer

A. Algemene doelstelling

Volksvertegenwoordiging

Als volksvertegenwoordiging heeft de Tweede Kamer twee hoofdtaken: controle van de regering en (mede)wetgeving. Deze taken vloeien voort uit de [artikelen 50 \(vertegenwoordiging van het gehele Nederlandse volk\)](#), [65 tot en met 72 \(werkwijze\)](#), [81 tot en met 87 \(wetten en andere voorschriften\)](#), [105 \(begrotingen\)](#), en [137 en 138 \(grondwetgeving\)](#) van de grondwet en enkele andere (grond)wetsartikelen.

De ambtelijke diensten

Het ondersteunen van het constitutioneel proces. Dit doen de ambtelijke diensten door middel van het bieden van een politiek neutrale, adequate en innovatieve ondersteuning van de Kamerleden in alle facetten van hun werk als volksvertegenwoordiger. De politieke prioriteiten, zoals door de Kamer bepaald, zijn daarbij leidend.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in [artikel 4.4, lid 4 van de Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidswijzigingen

Voor 2024 zijn geen beleidswijzigingen voorzien.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3. Wetgeving en controle Tweede Kamer (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	153.654	177.354	176.115	170.325	175.950	170.660	168.000
Uitgaven	157.556	177.354	176.115	170.325	175.950	170.660	168.000
3.0 Wetgeving en controle Tweede Kamer	157.556	177.354	176.115	170.325	175.950	170.660	168.000
<i>Institutionele inrichting</i>	108.161	124.721	126.716	118.002	125.805	121.604	118.944
Apparaat Tweede Kamer	107.876	123.416	125.378	116.667	124.470	120.269	117.609
Onderzoeksbudget	285	1.305	1.338	1.335	1.335	1.335	1.335
<i>Materiële uitgaven</i>	49.395	52.633	49.399	52.323	50.145	49.056	49.056
Drukwerk	830	2.126	2.146	2.146	2.146	2.146	2.146
Fractiekosten	42.936	43.101	44.010	47.279	45.101	44.012	44.012
Uitzending leden	262	517	517	517	517	517	517
Parlementaire enquêtes	3.170	4.508	345	0	0	0	0
Bijdrage ProDemos	2.197	2.381	2.381	2.381	2.381	2.381	2.381
Ontvangsten	11.746	8.339	3.639	3.639	3.639	3.639	3.639

Overzicht van risicoregelingen

Tabel 5 Overzicht garanties (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Uitstaande garanties 2022	Verleende garanties 2023	Vervallen garanties 2023	Uitstaande garanties 2023	Garantie plafond 2023	Geraamd te verlenen 2024	Geraamd te vervallen 2024	Uitstaande garanties 2024	Garantie plafond 2024
Art. Fractiekosten	6.499	0	0	6.499	0	0	0	6.499	6.499
Totaal	6.499	0	0	6.499	0	0	0	6.499	6.499

Toelichting

Op basis van de [Regeling financiële ondersteuning fracties Tweede Kamer 2014](#) krijgen de fracties een voorschot van 100% voor fractiekosten. De fracties kunnen zelf een egalisatiereserve opbouwen. Sinds 1 januari 2014 kunnen er geen nieuwe trekkingsrechten worden opgebouwd.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Institutionele inrichting

Apparaat Tweede Kamer

Dit artikelonderdeel bestaat uit personele en materiële componenten voor exploitatie en beheer van de Tweede Kamer.

Onderzoeksbudget

De Tweede Kamer beschikt over een bedrag voor uitgaven aan Kennis en Onderzoek om de Kamerbrede onderzoeken uit te voeren. Verder zijn 16 Kamercommissies ingesteld die ieder beschikken over een eigen budget.

Materiële uitgaven

Drukwerk

Op dit artikelonderdeel staan de geraamde uitgaven voor de publicatie van officiële documenten.

Fractiekosten

Het bedrag voor de tegemoetkoming in de kosten van de fractiestichtingen is in 2025 en 2026 hoger. De reden voor deze verhogingen zijn de geplande Tweede Kamerverkiezingen van 2025. Bij zetelverlies ontvangen de fractiestichtingen nog een jaar lang een bijdrage gebaseerd op het oude zetelaantal.

Uitzending leden

Op dit artikelonderdeel staat het bedrag dat beschikbaar is voor commissies en werkbezoeken aan het buitenland.

Parlementaire enquêtes

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven gepland voor parlementaire enquêtes. In 2024 loopt de Parlementaire Enquête Fraudebeleid en dienstverlening.

Bijdrage ProDemos

Jaarlijks betaalt de Tweede Kamer een bijdrage aan ProDemos voor de uitvoering van educatieve activiteiten. Hierover maken de Tweede Kamer en ProDemos jaarlijks afspraken.

Ontvangsten

De ontvangsten bestaan uit diverse posten. De omzet van het restaurant-bedrijf, doorbelastingen aan derden en inhoudingen op lonen en salaris en ontvangsten voor zwangerschaps- en bevallingsuitkeringen.

2.4 Artikel 4. Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer

A. Algemene doelstelling

Het onder dit artikel opgenomen budget ten behoeve van wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer betreft de kosten van interparlementaire activiteiten.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Staten-Generaal. De colleges voeren zelf het beheer over hun begroting of hun begrotingsdeel. Over de inhoud van dit beheer zijn in [artikel 4.4, lid 4 van de Comptabiliteitswet 2016](#) afspraken vastgelegd (de zogenoemde beheerafspraken) tussen de minister en de colleges, waarin recht gedaan wordt aan hun staatsrechtelijke positie.

C. Beleidswijzigingen

Voor 2024 zijn geen beleidswijzigingen voorzien.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4. Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	1.031	1.628	1.651	1.651	1.651	1.651	1.651
Uitgaven	948	1.628	1.651	1.651	1.651	1.651	1.651
4.0 Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer	948	1.628	1.651	1.651	1.651	1.651	1.651
<i>Materiële uitgaven</i>	<i>948</i>	<i>1.628</i>	<i>1.651</i>	<i>1.651</i>	<i>1.651</i>	<i>1.651</i>	<i>1.651</i>
Interparlementaire betrekkingen	948	1.628	1.651	1.651	1.651	1.651	1.651
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Materiële uitgaven

Interparlementaire betrekkingen

Het betreft de volgende uitgavenposten:

- Uitzending van Kamerleden naar internationale organisaties;
- Aandeel van Nederland in de kosten van interparlementaire organen;
- Contacten tussen de (voormalige) parlementen van het Koninkrijk;
- Ontvangst van buitenlandse parlementsleden en delegaties van internationale organisaties.
- De activiteiten van de Nederlandse groep van de Interparlementaire Unie (IPU)

Kengetallen

Tabel 7 Overzicht interparlementaire betrekkingen (bedragen x € 1.000)					
	2018	2019	2020	2021	2022
Gemiddelde uitgaven per lid					
Interparlementaire betrekkingen	1.171	1.180	904	890	947
Gemiddeld per zetel (225)	5	5	4	4	4

3. Niet-beleidsartikelen

3.1 Artikel 10. Nog onverdeeld

A. Budgettaire gevolgen

Tabel 8 Budgettaire gevolgen artikel 10. Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Art. Verplichtingen	0	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	0	0	0	0	0	0	0
10.0 Nog onverdeeld	0	0	0	0	0	0	0
<i>Nog te verdelen</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

4. Bijlagen

Bijlage 1: Verdiepingshoofdstuk

Artikel 1. Wetgeving en controle Eerste Kamer

Uitgaven

Tabel 9 Uitgaven beleidsartikel 1. Wetgeving en controle Eerste Kamer (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	20.936	20.536	20.432	19.636	18.871	–
Mutatie nota van Wijziging 2023	0	0	0	0	0	–
Mutatie amendement 2023	0	0	0	0	0	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	3.400	2.980	1.543	1.493	1.174	1.174
Extrapolatie	–	–	–	–	–	18.871
Nieuwe mutaties	– 47	147	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2024	24.289	23.663	21.975	21.129	20.045	20.045

Ontvangsten

Tabel 10 Ontvangsten beleidsartikel 1. Wetgeving en controle Eerste Kamer (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	140	140	140	140	140	–
Mutatie Nota van Wijziging 2023	0	0	0	0	0	–
Mutatie amendement 2023	0	0	0	0	0	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	140
Nieuwe mutaties	100	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2024	240	140	140	140	140	140

Artikel 2. Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer

Uitgaven

Tabel 11 Uitgaven beleidsartikel 2. Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	34.771	35.303	36.946	35.887	35.373	-
Mutatie nota van Wijziging 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie amendement 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie 1e supplettoire begroting 2023	2.090	2.426	2.530	2.463	2.431	2.431
Extrapolatie	-	-	-	-	-	35.373
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2024	36.861	37.729	39.476	38.350	37.804	37.804

Ontvangsten

Tabel 12 Ontvangsten beleidsartikel 2. Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	86	86	86	86	86	-
Mutatie nota van Wijziging 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie amendement 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie 1e supplettoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	-	-	-	-	-	86
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2024	86	86	86	86	86	86

Artikel 3. Wetgeving en controle Tweede Kamer

Uitgaven

Tabel 13 Uitgaven beleidsartikel 3. Wetgeving en controle Tweede Kamer (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	153.712	147.151	149.398	147.646	146.616	–
Mutatie nota van Wijziging 2023	0	0	0	0	0	–
Mutatie amendement 2023	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	27.684	24.922	20.927	28.304	24.044	21.384
Extrapolatie	–	–	–	–	–	146.616
Nieuwe mutaties	– 4.042	4.042	0	0	0	0
<i>Waarvan:</i>						
1. CAO-middelen	– 1.292	1.292				
2. Kasschuif Tweede Kamer	– 2.750	2.750				
Stand ontwerpbegroting 2024	177.354	176.115	170.325	175.950	170.660	168.000

Toelichting

1. CAO-middelen

De kabinetsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling 2023 is hoger dan eerder geraamd. Daarnaast zijn de premielasten gedaald. Het incidentele verschil t.o.v. CEP 2022 blijft, voor zover nog niet in nieuwe arbeidsvoorwaardelijke afspraken opgenomen, beschikbaar voor arbeidsvoorwaarden door middel van een kasschuif naar 2024.

2. Kasschuif Tweede Kamer

Door een vertraging in de aanbesteding van het nieuwe informatiesysteem zullen de uitgaven niet in 2023 maar in 2024 plaats gaan vinden. Daarnaast is voor het uitvoeren van een motie nader onderzoek nodig. Ook hiervoor schuiven de kosten door naar 2024.

Ontvangsten

Tabel 14 Ontvangsten beleidsartikel 3. Wetgeving en controle Tweede Kamer (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	3.639	3.639	3.639	3.639	3.639	–
Mutatie nota van Wijziging 2023	0	0	0	0	0	–
Mutatie amendement 2023	0	0	0	0	0	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	–	–	–	–	–	3.639
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2024	8.339	3.639	3.639	3.639	3.639	3.639

Artikel 4. Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer

Uitgaven

Tabel 15 Uitgaven beleidsartikel 4. Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	1.574	1.574	1.574	1.574	1.574	-
Mutatie nota van Wijziging 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie amendement 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	54	77	77	77	77	77
Extrapolatie	-	-	-	-	-	1.574
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2024	1.628	1.651	1.651	1.651	1.651	1.651

Ontvangsten

Tabel 16 Ontvangsten beleidsartikel 4. Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie nota van Wijziging 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie amendement 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	-	-	-	-	-	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2024	0	0	0	0	0	0

Artikel 10. Nog onverdeeld

Uitgaven

Tabel 17 Uitgaven niet-beleidsartikel 10. Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie nota van Wijziging 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie amendement 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Extrapolatie	-	-	-	-	-	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2024	0	0	0	0	0	0

Ontvangsten

Tabel 18 Ontvangsten niet-beleidsartikel 10. Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbegroting 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie nota van Wijziging 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie amendement 2023	0	0	0	0	0	-
Mutatie 1e suppletoire begroting 2023	0	0	0	0	0	-
Extrapolatie	-	-	-	-	-	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2024	0	0	0	0	0	0